

EFFECTS OF GLOBALIZATION ON THE TURKISH EDUCATION SYSTEM AND REFLECTIONS IN PRIMARY SCHOOL TEACHER PROGRAM

KÜRESELLEŞMENİN TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE ETKİLERİ VE
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ALANINA YANSIMALARI

Yavuz BOLAT¹

Ahmet ÇELİK²

Abstract

This study, it is analyzed that relation of globalization with education, effect of globalization on education and Turkish education system, reflection to the primary school teacher as well. Purpose this study is to reveal "how primary school teachers are influenced from globalization". In this study the question how the change in Turkish education system affect the primary school teacher in accordance with globalization is tired to be answered. Although the idea of globalization gives different perception to people, it has still continued to be one of the phenomena mostly discussed and searched on all over the world, and it will be the process to continue. It is one of the mostly discussed topic that the change made by globalization has positive and negative effects on societies. However, when most of the researches are examined, the common idea is that the societies will change as planned if the globalization is made correctly. In the process of globalization, the change is inevitable. The important thing there is how the societies are trying to reorganize this process. When it is thought in this perspective, the adaptation to the globalization process of the primary school teachers, who are one of the most curious factor of social changes and education system, is significant. The education system of globalization world is aimed to grow up the educators who understand these global values.

Keywords: Globalization, education, reflections in primary school teacher program

Özet

Bu çalışmada küreselleşmenin eğitim ile olan ilişkileri ve eğitim üzerine olan etkileri, küreselleşmenin Türk eğitim sistemine etkileriyle birlikte sınıf öğretmenliği alanına yansımaları konusu incelenmektedir. Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin küreselleşmeden nasıl etkilendiklerini ortaya koymaktır. Çalışmada, "Küreselleşme sürecine bağlı olarak Türk eğitim sistemindeki değişimin sınıf öğretmenlerini nasıl etkilemiştir?" problemine genel araştırma çerçevesi içerisinde cevap aranmıştır. Küreselleşme insanlarda farklı algılar oluştursa da dünya genelinde üzerinde sıkça tartışılan ve araştırılan olgulardan biri olmayı sürdürmüş ve sürdürmeye devam eden bir süreç olacaktır. Küreselleşmenin meydana getirdiği değişimin toplumlar üzerinde olumlu ve olumsuz sonuçları olduğu sıkça tartışılan konulardan birisidir. Ancak araştırmaların geneli incelendiğinde varılan ortak kanı, küreselleşmenin doğru, anlaşılır ve yönlendirmenin doğru yapılması halinde toplumların planlı bir şekilde değişime uğrayacağı görülmüştür. Küreselleşme sürecinde değişimden kaçınılamayacağı bir gerçektir. Burada önemli olan toplumların bu değişim sürecini nasıl dönüşüm ve gelişim fırsatına dönüştürebileceğidir. Bu açıdan bakıldığında; toplumsal gelişmenin büyük ölçüde etkileycisi konumundaki, eğitim kurumlarının en önemli unsurlarından olan sınıf öğretmenlerinin bu süreçte adaptasyonu büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, eğitim, sınıf öğretmenliğine yansımaları

¹ Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, EPÖ, yavuzbolat06@gmail.com.tr

² Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, ESTT, ahmetcelik40@gmail.com.tr

GİRİŞ

Teknoloji çağında yaşanan hızlı gelişmenin getirdiği yenileşme ve bu yenileşmeye ayak uydurma, modern insanın ve toplumların üstesinden gelmesi gereken en önemli sorunlardan birisi haline gelmiştir. Bu süreçte bilgi ağı ve küresel toplumda birbirine karşılıklı bağımlı bir yaşam tarzı ile birbirimize sıkıca bağlanmış durumda bulunduğumuzdan; insanlık ailesi üyelerinin, karmaşık bir ilişki içinde yaşamayı ve sınırlı kaynakları bölüşmeyi öğrenmesi açık bir gereklilik doğurmuştur (Genç, 2003). Bu durumun öğrenilebilmesi için bir eğitim faaliyeti gerektireceği kesindir. Bu eğitim faaliyetini sağlayacak öğretmenin bu değişimi anlamlandırması ve duruma uygun hale getirecek donanımına sahip olması gerekmektedir. Bir başka anlamda dile getirilmesi gerekirse “öğretmen, küreselleşme ve gelişmeyi bireylere anlatabilecek kadar iyi kavramış” olması gereklidir. Küreselleşen dünyanın eğitim sistemi “küresel değerleri özümseyen eğitimciler” yetiştirmektedir.

Günümüz küresel çağında, öğrencilerini yaşamın değişen ülke gerçeklerine hazırlamak, küresel eğitim anlayışının programlara girmesini önemli duruma getirmiştir. 1980’li yıllardan sonra vatandaşlık eğitimi anlayışı geliştirilerek, demokratik kurumların yerleşmesi üzerinde durulmuştur (Tezcan, 2002). Küreselleşme demokrasi ve insan hakları gibi evrensel insani ve toplumsal beklentilere vurgu yaparak eğitim sistemlerini bu yöne ilgi göstermeye itmiştir. Eğitim sistemleri de bu duruma kayıtsız kalamayarak eğitim programlarına ve içeriklerine bu yönde şekil vermiştir.

Dünyada hızlı değişimlerin yaşandığı küreselleşme sürecini kavramsallaştırmak için kullanılan çok geniş, karmaşık bir kavram ve sosyal olgu olarak karşımıza çıkan küreselleşme; insanların, bilginin/fikirlerin, paranın/malların, ulus aşırı bilgi akışlarının artmasına bağlı olarak insanların ve mekânların diğerleri ile aralarındaki ilişkinin çok daha artmış ve yoğunlaşmış olmasıdır (Kalb, 2000). İçinde yaşadığımız yüzyıl bilginin hızla arttığı ve aynı hızda değiştiği, aynı zamanda da bilinmeyen birçok bilgiyi ortaya çıkardığı çok yönlü bir zaman dilimi olmuştur. Kalb’in (2000) tanımında da bahsettiği gibi iletişimin hem kolaylaşmış hem de hızlandığı günümüzün küreselleşen dünyasında insanların maddi ve manevi değerlerinin farkında olup bu bilinçle hareket etmesi ve yeniliklere açık olması yaşadığımız yüzyılın gerekleridir. Bu gereklilik eğitimcilerin görev ve sorumluluklarını artmıştır. Ülkeler arasında artan ilişkiler bizi, geleneklerimize bağlı kalarak küresel düşünmeye itmektedir. Bu durum, adeta bir zorunluluk durumuna gelmiştir. İşte bu husus, eğitimi ciddi biçimde etkilemektedir. Eğitim sisteminde bireyler, iyi bir meslek, yabancı dil, bilgisayar teknolojilerinden yararlanma gibi becerileri kazanmış olarak yetişmek zorundadırlar (Tezcan, 2002).

Bilgi ve iletişim teknolojileri, iletişim hızını artırıp maliyetini düşürerek, daha hızlı ve ucuz etkileşim sağlayarak, birçok ürünü ve faaliyeti bölgeselleştirip entegre ağlar sayesinde dağıtımını kolaylaştırarak küreselleşmeyi mümkün kılmaktadır (Çelik, 2012). Üretilen her yeni nesnenin, olgunun ve bilginin salt olarak üretene hizmet etme gibi bir lüksü olmayan günümüz ortamlarında üretilen her şeye ulaşmak mümkün olmuştur. Öyle ki eski bilgiye de yeni üretilen bilgiye de ulaşmak neredeyse aynı zahmete eşit konuma gelmiş bulunmaktadır.

Gelişimin önemli unsurlarından biri olan öğretmenlik ve öğretmenlerin rolleri günümüzde eskiye nazaran daha da farklılaşmıştır. Yirmi birinci yüzyılın sınıf öğretmeni, bireylerin her açıdan gelişimini sağlamada öncülük edecek, aynı zamanda da temel insani değerlere sahip olan bireyler yetiştirilmesinde çok önemli yükümlülükler üstlenecektir. Temel eğitimin başaktörü ve bireyin varlığının ötesindeki dünyayı algılandırmaya yardımcı olacak olan *sınıf öğretmenleri* küreselleşen dünyada, öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarına cevap vereceği gibi kültürel etkileşimin bir

sonucu olarak öğrencilerin diğer kültürlerle sahip insanları, demokrasiyi, insani değerleri, sevgi, saygı gibi pek çok kavramsal öğenin somutlaştırılmasına öncülük edecektir. Bunu sağlamak yalnızca alan bilgisi ve yardımcı alan bilgileri eğitimiyle değil, değişimin kaçınılmaz olduğu dünyanın farkına varacak bakış açısına sahip olmakla mümkün olacaktır.

Eğitimi sosyal bir sistem olarak gören bilim adamları bu sistemin üç temel öğesinin öğretmen, öğrenci ve eğitim programı olduğunu kabul etmektedirler. Küreselleşmenin bu öğelere ne gibi olumlu ve olumsuz etkileri olduğu, eğitim sisteminin temel öğelerinden olan öğretmenlerin bu süreçten nasıl etkilendiği ve küreselleşen eğitim sistemine ne kadar uyum sağladığının anlaşılması açısından önemlidir. Bu araştırmanın amacı, küreselleşmenin incelenmesi, küreselleşme ile eğitimin anlamsal ve kavramsal bağlarının araştırılarak küreselleşmenin Türk eğitim sistemine etkileri, sınıf öğretmenlerinin küreselleşme sürecinden nasıl etkilendikleri ve bu sürecin ne kadar farkında olduklarını ortaya koymaktır.

Küreselleşme

Küreselleşme, son zamanlarda hakkında sürekli konuşulan ve çeşitli sektörlerdeki etkisinin irdelendiği bir kavram haline gelmiştir. Küreselleşme kavramının ne anlama geldiği ve neleri kapsadığı sürekli tartışılan bir durumdur. Bu nedenle, küreselleşmeye ilişkin kesin bir tanımlama da bulunmamaktadır (Aydemir ve Kaya, 2007). Küreselleşme zaman ve mekân kavramlarını aşarak yaşamın temel süreci haline gelmiştir. Dönüş, gelişim ve ortak kültüre gidiş özsel öğeleri evrensel olgulara dönüştürmektedir. Küreselleşme ile birlikte, iş organizasyonunu, üretim, mal ve hizmeti, uluslararası ilişkileri ve yerel kültürleri, yeni bilgi teknolojileri ile yenileşme sürecini körükleyen devrimsel bir sürece ilerlemektedir. Hiçbir toplum bu devrimsel etkiden ayrı değil değildir (Carnoy, 1999). Toplumların her biri küresel sisteme etki ettikleri sürece küresel gelişime katkı sağlamakta ve bu süreci yönlendirme fırsatı elde etmektedirler.

Daha önceleri sadece ekonomik ifadelerle tanımlanmaya çalışılan küreselleşme (globalleşme) aslında daha büyük etkilere sahip çeşitli sosyal alanlara etki eden bir durumu barındırmaktadır. Şimşek ve Ilgaz (2007), küreselleşme kavramının tanımlanmasında ortak bir anlayışın olmamasının, küreselleşme olgusunun varlığı ile doğru orantılı olmadığını; küreselleşmenin ekonomik, siyasi, kültürel ve çevreyle ilgili alanların tümünü etkilediğini ve bu alanların bir dönüşüm süreci içerisine girmelerini gerekli kıldığını belirtmiştir. Bu dönüşümde sınıf öğretmenliği alanının bir etkiye uğramamış olması mümkün görünmemektedir.

Hizmet, ürün ve bilgiye ulaşmada giderek küçülen yaşam alanlarında, toplumların varlıklarını devam ettirebilmeleri, uluslararası arenada daha rekabetçi olmayı ve toplumu oluşturan bireylerin küresel değerleri ve oluşumları göze alarak hareket etmelerini gerekli kılmaktadır. Ulusal ve uluslararası düzeyde, toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri ve söz sahibi olabilmeleri, küresel dünyanın gerekliliklerini kazandırabilecek etkili eğitim sistemleri sayesinde olacaktır. Küreselleşme, ekonomik olduğu kadar, siyasal, kültürel ve insani öğeleri barındıran bir olgudur. Küreselleşmenin kültürel ve siyasal bir süreç olması, eğitimin küreselleşme sürecindeki önemini açıkça göstermektedir (Çalık ve Sezgin, 2005). Bunun farkına varmak ve bu yönde adım atmak eğitimle ilgili ilgisiz her vatandaşın temel görevi haline gelmelidir. Küreselleşmeye etki eden faktörlerin farkına varmak ve bu faktörleri toplumun faydası açısından istendik şekilde yönlendirilmesi gerekmektedir. Bu işi yapabilecek temel etken siyasi kurumlardan çok eğitimcilere düşmektedir. Bu anlamda bireyi bu konuda fikir sahibi etmek, toplumda bu alanda farkındalık

yaratmak eğitimcilerin görevi haline gelmiştir. Burada sıl bilinmesi gereken toplumu korumanın en iyi aracı eğitilmiş, yetkin bireyler yetiştirmektir.

Küreselleşme, olumlu ve olumsuz birçok etkiyi bir arada tutmaktadır. İnsanlar ve toplumlar, bir yandan bu sürecin olumlu yönlerini pekiştirip bunu yaygın hale getirirken, diğer yandan olumsuz etkilerini en aza indirerek en yüksek faydayı sağlamaya çalışmalıdır. Burada düzenleyici bir kurum olan eğitime çok iş düşmektedir. Eğitim, halen devam etmekte olan bu sürece, insanları yeniden eğiterek, birey ve toplumları yeni koşullara uyumlu hale getirerek önemli katkılar sağlayabilir (Balay, 2004). Bu katkının sağlanabilmesi için toplumun kültürel değerleri ile küresel dünyanın küresel değerleri bir eğitim anlayışında topluma uygun ve kabul edilebilir hale getirilmelidir. Aksi takdirde toplumun kabullenmekte güçlük çekeceği her türlü olgu, toplumun sosyal kurumları içinde değişik dejenerasyonlara yol açacaktır.

Küreselleşme ve Eğitim

İnsanlığın sosyal ve toplumsal yaşamını eğitim vasıtasıyla geliştirdiği kabul edilen evrensel bir gerçekliktir. Eğitim insanın bireysel, çevresel ve sosyal yönlerden başarıya ulaşmasında; barış, özgürlük, sosyal adalet ve evrensel bütünlük ideallerine erişmesinde temel araçtır. Ayrıca eğitim; toplumsal ve ekonomik kalkınmanın da itici bir gücü olarak tüm sektörlerle yapıcı etki yapmaktadır. Eğitim, insanın bireysel hedeflerine, yaşamsal sorumluluğuna, tüm yetenek ve yaratıcılık potansiyellerinin oluşmasına olanak sağlamaktadır. Bu nedenle eğitimde küresel boyutlarda sürekli bir gelişim ve değişim sağlamak gereklidir (Arslan & Eraslan, 2003).

Küresel anlamda rekabetçi, demokratik, insan haklarına saygılı, küreselleşmenin getirdiği tüketim kültürüne karşı bilinçli, üretime katılan milli ve evrensel değerlere saygılı, bu değerleri bir potada bütünleştiren bireylerin yetiştirilmesi için toplumlar eğitim sistemlerini yeniden yapılandırma yoluna gitmektedirler. Bu yapılanma öncelikle eğitim programlarında yerini almaktadır. Ayrıca küreselleşme ve bilgi toplumunun dinamik ve halen devam eden oluşumlar olduğu dikkate alındığında eğitim, eğitilmiş insan, öğrenme, okul, okul yöneticisi, öğretmen ve öğrenci gibi kavramların yeniden tartışılması gerekmektedir (Balay, 2004). Bu kavramlar gelişen ve değişen anlamlarıyla işe koşulmalıdır.

Küreselleşme Sürecinde Eğitimdeki Değişim

Küreselleşme hayat ile ilgili her alanı ve kurumu etkilemektedir. Bu kurumlardan birisi de okullardır, dolayısıyla da "eğitim"dir (Tezcan, 2002). Çağımız bilgi, bilgisayar, uzay teknolojisi çağı gibi isimlerle anılmaktadır. Adı geçen bu kavramların içinde yer almadığı bir eğitim anlayışı ve uygulaması olmaksızın çağa uyum sağlamak mümkün değildir. Eğitimin önemi bu çağda daha da ön plana çıkmıştır. Bu nedenledir ki, çağımız eğitim çağıdır denilebilir. Gelişmekte olan ülkelerin kalkınması, gelişmiş ülkelerin durumlarını koruma ve daha iyiye gitmeleri için eğitim temel gereksinim olmaktadır. Bir ülkenin kalkınmışlığının temelinde eğitim yatmaktadır. Bu bağlamda, eğitim kurumları, eğitim programları, vb. nitelikli eğitimin oluşumunda vazgeçilmez unsurlardır (Yıldırım, 2002).

Küreselleşme ve Sınıf Öğretmenliği Programı

Sınıf öğretmenliği, temel ve zorunlu eğitimin temel taşı oluşturan ve bireyin eğitim hayatında ve insani öğeler kazanmasında en önemli rolleri üstlenen, bireye kendine yetecek becerilerin temel olarak kazandırıldığı dönemde insana hizmet eden eğitimsel bir kurumdur. Küreselleşmenin etki altına aldığı her kurum gibi sınıf öğretmenliği

alanının etki altına girmesi kaçınılmazdır. Ailelerin ve bireylerin eğitimden beklentileri her geçen gün değişikliğe uğramakla birlikte bu isteğe karşılık verebilecek bir görev oluşturmak için sınıf öğretmenliği kurumu değişime ayak uydurmak zorundadır. Ancak bu değişimin ne olduğunun sınıf öğretmenlerinin kavramış olması gerekmektedir. Bir eğitimci olarak yaşamımızı şekillendiren sosyal, politik ve ekonomik güçleri anlayabilmek için, küreselleşmenin ne anlama geldiğini bilmemiz gerekmektedir. Yaşamımızı şekillendiren bu güçler aynı zamanda eğitimin amaçlarını ve anlamını nasıl algıladığımızı da etkilemektedir (Hyttten ve Bettez, 2008).

Küreselleşme kavramının kendisinin, yeni bir şey olmayıp kapitalizmin yeni bir biçimi, kapitalist ilişkilerin hem yatay (coğrafi) hem de dikey (insan yaşamını şimdiye dek görülmemiş ölçüde etkileyen) yaygınlaşması olduğunu ısrarla vurgulamak gerekir. Ancak, kapitalist ilişkilerdeki gelişmenin, 1970'lerden bu yana görülen ve genellikle küreselleşme başlığı altında toplanan iki değişik boyutu vardır. Teknolojideki gelişmeler ve iktidar merkezileşmesindeki gelişmeler... Teknolojideki ilerlemeyi ekonomik gücün küresel merkezileşmesinden ayırmak, ikisinin bileşiminin sınıf ilişkilerini nasıl değiştirdiğini görmek, gerek çözümleme gerekse siyasi strateji açısından önemlidir (Marcuse, 2001).

Küreselleşmede: bireyin çevreyle etkileşiminden kültür ortaya çıkar ve kültürün diğer kültürler ile etkileşiminden de evrensel kültür doğar. Tüm bu etkileşimli sürecin küreselleşmenin bileşenlerini meydana getirdiği düşünülebilir. Küreselleşme, yaklaşık tüm toplumları, ülkeleri, organizasyonları ve bireyleri, farklı değer yargılarıyla, çift taraflı bağımlılıkların karmaşık sisteminin içine çeken, sınırlar ötesi etkileşimlerdeki bir artışı ve yoğunlaşmayı ifade etmektedir (Messner ve Nusscheler; 1996; akt: Yıldız, 2006). Bununla birlikte küreselleşme, ülkeler arasındaki ekonomik, siyasi, sosyal ilişkilerin yaygınlaşması ve gelişmesi, ideolojik ayrımlara dayalı kutuplaşmanın çökmesi, farklı toplumsal kültürlerin, inanç ve beklentilerin daha iyi tanınması, ülkeler arasındaki ilişkilerin yoğunlaşması gibi farklı görünen ancak birbiriyle bağlantılı olgular içerdiği, bir anlamda maddi ve manevi değerlerin ve bu değerler çerçevesinde oluşmuş birikimlerin milli sınırları aşarak dünya çapına yayılması olmaktadır (Sarıyıldız, 2008:4). Bu bağlamda sınırları içinde kalan mikro düşünmeyi temele almış bir bakış açısıyla küreselleşmeyi anlamak mümkün değildir. Bu durumu anlamak kendi ortamında makro düşünebilen, sorunları faydalı duruma çevirebilen, kalıpları insana hizmeti için ortadan kaldıran, demokratik görüşe sahip aynı zamanda özünü koruyabilen bireyler küreselleşme olgusunda başarıyı yakalayabilirler.

Küreselleşme, sosyal, kültürel, ekonomik değerlerin uluslararası alanda yayılması ve kabul görmesidir; ulusal bir alanda üretilmiş değerlerin, ulusal sınırları aşmasıdır. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile ekonomik, kültürel ve siyasal düzeyde dünya toplumlarının iç içe girmesidir (Tezcan, 2002). Bu çoklu etkileşim, sınıf öğretmenliği programını küresel değerleri özümsemiş bireyler yetiştirmesini zorunlu kılmaktadır. Modern eğitimin beklentilerinden birisi kitle iletişim araçlarına yabancı olmayan, yalnızca bu araçların okur-yazarı değil aynı zamanda karşılaşılan duruma göre bunları birer çözüm aracı olarak kullanabilen bir alan uzmanı yetiştirmektir. Bunu yetiştirecek bireyleri sınıf öğretmenliği programında yer almalı ve her adımda kendini güncellemelidirler. Bugün tüm bu tanımlamalara bakıldığında küreselleşmenin kaçınılmaz bir gerçek olduğu tüm dünya tarafından kabul edilmektedir. Ancak bu sürecin "Türk eğitim sistemini hangi açılardan etkilemektedir, olumlu yönlerini artırmak ve olumsuz etkilerini bertaraf etmek için ne gibi çalışmalar yapılabilir?" asıl üzerinde durulması gereken temel mesele budur.

Sınıf Öğretmenliği ve Teknoloji Kullanımını

Eğitim ve eğitim yoluyla yapılan araştırmalar her alanda hızlı bir değişimi de beraberinde getirmiştir. Küreselleşmiş eğitimin yerel özelliklerini içine alan kültürel eğitimin özelliklerinin yok edilmeden kullanılmasının küreselleşen eğitime katkısı olacağı düşünülebilir. Ancak bunun sürdürülebilir olması kültürün küresel sisteme etki edebilme derecesiyle sınırlı kalacaktır.

Eğitimin küreselleşmesi; eğitim yöntemi, eğitim süreci ve eğitim yönetiminin gelişmiş ülkelerle uyumu olarak anlaşılmaktadır. Ancak eğitimde bu uyum süreci, küreselleşmenin getirdiği sorunların çözümü için yeterli değildir. Eğitim, sadece küreselleşmeye uyum ya da bütünleşme sorunu için değil, aynı zamanda küreselleşmenin yarattığı sorunları aşmak için bir araçtır. Toplumların ve bireylerin, küreselleşmenin doğuracağı muhtemel sonuçlara karşılık önlem alabilecek ve değişimlerden yarar sağlayabilecek yetilere sahip olmaları gerekmektedir (Akçay, 2003). Bu yüzden, “eğitimin küreselleşmesi” denildiğinde, dünyadaki gelişim ve değişimin izlenerek bunlardan azami ölçüde faydalanılması anlamına geleceği gibi “küreselleşen eğitim ile yerel düşünebilen ancak küresel hareket edebilen bireylerin yetiştirilmesi” anlamı da çıkmaktadır. Elbette ki, eğitimde ifade edilen “küreselleşme” kavramı, yalnızca bireylerin “küresel” bazdaki değerleri alması, onları uygulaması veya onları kendilerine adapte etmesi anlamına gelmemektedir. Hayatımızı derinden etkileyen kitle iletişim araçlarının gelişmesinin ve çeşitlenmesinin doğal bir sonucu olarak “küçülen dünya” kavramı ile beraber küreselleşmenin etkileri kavramı da hayatımıza girmiştir. Bu noktada eğitimin küreselleşmenin doğuracağı olumlu ve olumsuz etkilerin açılmasında ya da kilitli kalmasında önemli rolü vardır.

Milli Eğitim Bakanlığının eğitimdeki teknolojik gelişmeleri imkânları çerçevesinde takip etmeye çalıştığı ortadadır. Eğitimde Fatih Projesi, Bakanlığın küreselleşme sürecine yenilmeme ve onun fırsatlarını kullanmaya çalışması olarak değerlendirilebilir. Bakanlık, adı geçen projenin temel gerekçelerini şu şekilde sıralamaktadır (MEB, 2012):

- Bireylerin yaşam boyu öğrenim yaklaşımı ve e-öğrenme yoluyla kendilerini geliştirmeleri için uygun yapıların oluşumu ve e-içeriğin geliştirilmesi,
- Ortaöğretimden mezun olan her öğrencinin temel bilgi ve iletişim teknolojileri kullanım yetkinliklerine sahip olması,
- İnternetin etkin kullanımı ile her üç kişiden birisinin e-eğitim hizmetlerinden faydalanması,
- Herkese bilgi ve iletişim teknolojilerini öğrenme ve kullanma fırsatının sunulması,
- Her iki kişiden birinin internet kullanıcısı olması,
- İnternet, toplumun tüm kesimleri için güvenilir bir ortam haline getirilmesi.

Bu temel gerekçeler dikkate alındığında bir sınıf öğretmenin interneti aktif şekilde kullanan internet okuryazarı olması, e-öğrenme ile kişisel ve akademik gelişimini sağlaması, öğrencilerine iletişim teknolojilerinin imkânlarının sunacak donanıma sahip olması ve yaşamboyu öğrenmenin e-ortamda da karşılığını bulabilecek bir mesleki donanıma sahip olması gerekecektir. Bu durum sınıf öğretmenin hem eğitim faaliyetlerinde hem de mesleki faaliyetlerin dışında teknolojiyi aktif olarak kullanmasına neden olmaktadır. Bu durum onun teknolojiyi kullanma oranına artan bir etki yapması beklene bir durumu işaret etmektedir.

Küreselleşen eğitim ile birlikte verilen eğitimin içeriğinde, okulda, öğretmen ve öğrencinin rollerinde de bir takım değişmelerin olması gerekmektedir. Sınıf öğretmeni içinde yaşadığı topluma yön ve şekil vermek zorundadır. Bu nedenle bir sınıf

öğretmenin küreselleşen dünyanın gereklerini karşılayabilmede başarılı olabilmesi için eğitim açısından göz önünde tutması gereken bazı önemli unsurlar vardır (Çalık & Sezgin, 2005):

1. Eğitim yaşam boyu süren bir etkinlik olmalıdır. Hızlı gelişen teknoloji ve artan bilgi birikimi karşısında, eğitimin yaşam boyu devamı sağlanmalıdır. Bununla birlikte, eğitim süreci içerisinde sadece belirli bilgiler aktarılmamalı, bireyin öğrenme kapasitesi de güçlendirilip geliştirilmelidir.
2. Eğitim, her zaman, her yerde ve yaşamın her alanında olmalıdır. Evde ve işyerinde eğitim imkânları sağlanmalı, sınıflarda olduğu kadar internet ve televizyonda da eğitim etkili şekilde verilmelidir. Bireylerin sürekli öğrenme kapasitelerini geliştirmek için eğitim kurumları ile işletme sektörleri ve toplumun diğer kurumları işbirliği içinde çalışmalıdır.
3. Eğitim, eleştirel düşünmeye, iletişime ve problem çözme becerilerine odaklanmalıdır. Eğitim süreci, yeni sorun ve fırsatlar ortaya çıktığında, bireyleri açık ve eleştirel düşünmeye hazır hale getirmelidir.
4. Öğrenme, toplumun gelişmesinde önemli bir etken olduğu için, eğitim toplumsal gelişmeye yatırım niteliğinde olmalıdır. Bu nedenle toplumlar, sadece maddi sermayeye ve ekonomik alanlara yatırım yapmamalı, aynı zamanda eğitime gereken yatırımı yapmalıdır. Toplumsal bir yatırım özelliği taşıyan eğitim, toplumun gerçeklerinden soyutlanamaz.
5. Eğitim sistemi, öğrencilere küresel bir vatandaşlık anlayışı kazandırmalıdır. Küreselleşen dünyada, bireylerin sadece kendi tarihlerini, kültürlerini ve dillerini öğrenmeleri yeterli olmayacaktır. Global pazar ekonomisinde başarıyla çalışmak, farklı insanların ve kültürlerin özelliklerini bilmeyi gerektirir. Kendi yaşadığı coğrafyanın dışına çıkamayan bireylerin, küreselleşen bir dünyada başarılı olmaları çok zor olacaktır.
6. Eğitim, bireyler ve örgütler arasında ortaklıklar kurma becerisini sağlamalıdır. Eğitim kurumları arasında olduğu kadar, işletme, endüstri ve kamu kuruluşları arasında da, ulusal ve uluslararası düzeyde ortaklıkların kurulması sağlanmalıdır. Bu anlamda, bir eğitim örgütü sadece kendi uzmanlık alanında tek başına kalamaz, toplumun ve dünyanın değişen ihtiyaçlarına cevap vermek zorundadır.

Günümüzde, *kişisel güvence ünitesi*, sanayi toplumunda olduğu gibi, zaman zaman bireyin kimliğinin önüne geçirilen meslekler ve ticaret değil, eğitimidir. Yani doğru yapılan bir eğitim, küreselleşen dünyada kişisel güvencenin teminatı olacaktır. Doğru eğitimden kasıt, çağa ve değişimin genel talep ve standartlarına uygun olan eğitimidir. Bu bağlamda eğitim sistemimiz, “gelecekte nasıl bir insan istiyoruz?”, “küreselleşen dünyada insanlarımızı rekabet edebilir düzeye getirmek için onlara hangi becerileri kazandırmamız gerekir?” gibi soruların sorularak eğitim anlayışımızı oluşturan bileşenlerin yeniden yapılandırılması zorunlu hale gelmiştir (Çalık & Sezgin, 2005). Bu aşamada eğitimden kasıt, insanlarda istendik yönde davranış değişikliği meydana getirirken aynı zamanda da değişimi tetikleyen gelişmelere de yön verebilmektir. Eğer bunu gerçekleştiremez ise küreselleşmeye ve küreselleşmenin getirdiği değişim sürecinde ciddi bir erozyona uğrayarak değişime yenik düşecektir.

Küreselleşme ve Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Gelişimlerine Katkısı

20.Yüzyılın ortalarında başlayan, özellikle son çeyreğinde yoğunlaşan değişimler, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da değişmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda son yıllarda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çoğu, eğitim sistemlerini geliştirmek amacıyla birçok yenilikler yapmıştır. Bu yenilikler, sistem düzeyinde reformları, modern kurumlar oluşturma çabalarını, modern öğretim araç ve gereçlerin sağlanmasını, öğretmenlerin mesleki bilgi ve beceri düzeylerinin yükseltilmesini ve okul yönetiminde yenilikler yoluyla öğretme-öğrenme sürecini geliştirmeye yönelik değişik politika ve uygulamaları kapsamaktadır (Karip, 1996).

Küreselleşme sürecinde toplumunun dinamik ve halen devam eden oluşumlar olduğu dikkate alındığında eğitim, eğitilmiş insan, öğrenme, okul, okul yöneticisi, öğretmen ve öğrenci gibi kavramların yeniden tartışılması gerekmektedir (Balay, 2004). Küresel çağda eğitim sürecindeki değişimde aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulacaktır (Özden, 2005):

- Bilgiyi temel alan eğitim programları izlenecektir.
- Çocuklara daha fazla düşünme, tartışma ve araştırma ortamı hazırlanacak; böylece, serbest düşünen, tartışan, araştıran ve bulduklarını değerlendirebilen bir toplum yapısı oluşturulacaktır.
- Yetişkinler eğitim süreci dışında bırakılmayacak; eğitim ve teknolojiye uyumları konusunda sürekli eğitilmeleri gerekecektir.
- Dersler ansiklopedik bilgileri yüklemek yerine, konuları ve olayları derinliğine anlamayı ve eleştirel düşünmeyi esas alacaktır.
- Okullar, öğrencileri gelecek için gerekli bilgiyle yüklemek yerine, okulda verilen bilgilerin yaşam boyu yetmeyeceği görüşünden hareketle öğrenmeyi öğrenmeye geçilecektir.
- Eğitimde sadece sözel ve sayısal zekâyı geliştirmek yerine, görsel, kinestetik, ritmik ve benlik gelişimini de içine alan çok yönlü zihin gelişimi hedeflenecektir.

Bilim yapma geleneğindeki paradigmatik değişme ve buna bağlı olarak bilginin doğası hakkında oluşan yeni değerler, öğrenme-öğretme sürecinde de değişmeler meydana getirmiştir. Bu alandaki başlıca değişme, öğrenme ve öğretme sürecindeki ilgi odağının “öğrenme” den yana kaymasıdır. Öğrenme-öğretme hakkındaki yeni bilgiler, öğrenmenin “parmak izi kadar kişisel” olduğunu; uygun öğrenme olanağı sağlandığında herkesin bildiğinin daha fazlasını öğrenebileceğini ortaya koymaktadır (Özden, 2005). Bireyin öğrenme ihtiyaçları ön plana çıkarak “öğrenmenin öğrenilmesi” kavramı önemini giderek artıracaktır. Sınıf öğretmenin bu süreçteki en önemli görevi “bireye öğrenmeyi öğretme” olacaktır.

Eğitimde ilgi odağının öğrenmeden yana kaymasında toplumsal yapıda meydana gelen değişmelerin etkisi vardır. Demokratikleşme ve insan hakları alanlarındaki gelişmeler öğrenmenin demokratikleşmesine, kişinin ilgi, yetenek ve tercihlerine odaklanmasına, alternatif eğitim programları ve okul çeşitliliğinin artmasına ve öğrenmenin bireyselleşmesine yol açmıştır (Genç & Eryaman, 2007).

Yeni dönemde eğitimde beceri düzeyinin yükselmesi, bireyin kendini yetiştirme, geliştirme ve bireysel yeteneklerini sonuna kadar kullanması ön plana çıkmıştır. Bireyin bilgiye odaklı bir yaşamı öğrenme, analitik düşünme, sentez yapabilme, sorunları çözme ve etkili iletişim kurma gibi becerilere sahip olması beklenmektedir. Hızla çoğalan bilgi karşısında, her şeyi bilmek yerine, hangi bilgiyi nereden ve nasıl

sağlayacağını bilen, seçici davranan, yani öğrenmeyi öğrenen insana gereksinim duyulacaktır (Numanoğlu, 1999).

Toffler'in (1992) "Geleceğin cahili, okuyamayan değil; nasıl öğreneceğini bilmeyen kişi olacaktır" sözü, öğrenme yol ve yöntemlerini bilmenin yeni dönemdeki önemini açıkça ortaya koymaktadır (Boydak, 2001). Bütün bunlar, gelecekte birey ve toplumların şekillenmesinde en belirleyici etkenin bilgiye ulaşma yöntemlerinin bilgisi olacağını göstermektedir. Yine Toffler'ın (1992), "ilk çağlarda güçlü olan, endüstri çağında zengin olan kazanırdı; bilgi çağında ise bilgili olan kazanacaktır" sözü, önümüzdeki dönemde bireyin, kurumun veya toplumun başarısının bilgiyi üretme ve kullanmadaki etkinliğine bağlı olacağını göstermektedir (Yıldırım, 2001). Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişte eğitimde yaşanan değişimlere ilişkin özet bilgiler Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1.

Değişen Eğitim Modeli (Aytaç, 1999: 75)

Ölçütler	Sanayi Toplumu Eğitim Modeli	Bilgi Toplumu Eğitim Modeli
Öğretmenin Rolü	Her şeyi bilen öğretmen, bilgi aktarıcı, alanında uzman	Yönlendirici, yol gösterici öğretmen
Öğrencinin Rolü	Dinleyici, edilgen, bireysel çalışma	Aktif, işbirliğine dayalı takım çalışması
Yöneticinin Rolü	Yönetim lideri	Öğretim-yönetim lideri
Öğrenme Yöntemi	Sınıfta öğrenme	Kişisel araştırma
Öğrenme Şekli	Bireysel çalışmayla öğrenme	Takım çalışmasıyla öğrenme
Eğitim Programları	Standart eğitim programları	Değişken eğitim programları
Çalışan Geliştirme	Hizmet-içi eğitim	Örgütsel öğrenme
Başarı Ölçütü	Ezberlenmiş bilgi aktarımının esas alınması	Kavramları çok boyutlu olarak tanımlayabilme

Değişen eğitim modeline ilişkin yukarıdaki tablodan anlaşılacağı gibi modernizm – postmodernizm arasındaki farkın ortaya konulduğu bir perspektif, rollerin değişimi açısından eğitimdeki değişimi açık bir şekilde göstermektedir. Küreselleşme ile beraber gerçekleşen değişimden her alanda etkilenen ve farklı anlayışların harmanlanmasından elde edilen ürün ve bu ürünün vereceği meyveler de eğitimdeki değişimin bir sonucu olacaktır. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişte eğitim modelleri önemli değişiklikler göstermektedir. Buna göre bilgi toplumuna geçişte, yol gösterici öğretmen, takım çalışmasıyla öğrenen öğrenci, öğretim-yönetim liderliğine dayalı yöneticilik, kişisel araştırmaya dayalı öğrenme yöntemi, değişken eğitim programları, örgütsel öğrenme ve çok boyutlu kavramsal öğrenme ölçütü önemli hale gelmektedir (Balay, 2004). Diğer yandan, bilgisayar, enformasyon ve internet teknolojisinin gelişmesi ile birlikte, artık bireyler yalnızca sınıfta ve öğretmenden öğrenmemektedirler. Yani, öğrencilerin öğrenme kaynaklarında bir değişim kaydedilmektedir. Öğrenciler, ifade edilen teknoloji sayesinde daha farklı bir sosyal çevre içerisine gitmekte; artık, dünyanın her ucundan bireylerle sosyal etkileşim ve iletişime girebilmektedirler. Hatta öğrencilerin birçoğu artık, "ortak dil" haline gelen İngilizceyi sınıfların, kursların dışında bilgisayar ve internet teknolojisinin örüntüleri olan *MSN, Facebook, Youtube*, vb. gibi site ve programlarla öğrenebilmektedirler (Blattner & Fiori, 2009; Erdoğan, 2005). Bahsedilen bu değişimle, eğitimin artık daha çok "asenكرون" bir boyut kazanmakta olduğu yani eş zamanlı uzaktan eğitimi bir hale

geldiği hatta bununla ilgili derslerin artık üniversiteler açık öğretim gibi birçok yerde kullanıldığını görebilmek mümkündür. Öğrenmenin mekânının ve zamanının yalnızca okul ve sınıfta belli sürelerde değil, çok farklı yerlerde ve zamanlarda gerçekleşmekte olduğu ifade edilebilir. Bir diğer ifade ile bireye yaşantı ve bilgi kazandıran tek ve yegâne yer artık okul değildir. Değişen bu okul anlayışı sınıf öğretmenin mesleğini icrasında farklı araçları kullanması zorun hale gelmektedir.

Küreselleşme ile birlikte eğitim sisteminde kitle eğitiminden kişiselleşmiş öğretime, tek öğretimden çoğulcu öğretime, katı programlardan esnek programlara, öğretmenin program başlatma ve yönetmesinden, öğrencinin başlatmasına ve grup planlamasına, bağımlı içerikten bağımsız içeriğe geçiş sağlanmalıdır. Bilgi toplumunda eğitim yöntemlerinde bireysellik ön plana çıkmalı, bireyin kendi yetenek ve potansiyelini keşfetmesini ve ilgi duyduğu alanlara yönelmesini sağlayan esnek programlar geliştirilmeli ve grup çalışmaları ve bireysel çalışmalarla geleceğin kalıcı olmayan organizasyonlarına hazırlanmalıdır (Genç & Eryaman, 2007). Bunu yapabilmek için sınıf öğretmenin alanında operasyonel becerileri sahip olması ve bunları doğru amaç için kullanması gerekir.

Küreselleşme ve Sınıf Öğretmenlerinin Okuldaki Başarılarına Etkisi

Her dönemde eğitim sistemi, okul yoluyla toplumun kültür mirasının aktarılması, çocuğun toplumsallaşması, topluma birlik ve dayanışma ruhu verme, yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı eleman yetiştirme gibi işlevleri yerine getirmiştir. Bunu başarabilmek için eğitimin kendisini yeniliğe taşıması, okulun da bu süreçte düzenleyici ve uyumlayıcı bir kurum olması gerekmiştir (Tezcan, 1992). Elbette, okulun tek işlevi bunlar değildir. Çevrede meydana gelen değişikliklere duyarlı, gerekli kararları hızlı ve doğru biçimde alabilen, değişimin gereklerini en kısa zamanda programlara yansıtabilen bir okul kimliği geliştirmek temel ihtiyaç haline gelmiştir (Doğan, 2002). Bireyin işe kabulünde aranan koşulların gittikçe daha özel ve uzmanlık gerektirecek bilgi ve becerilere dayanması, okulun görevlerinin çeşitlenerek artmasını, okuldaki eğitimin gelişen ve değişen teknolojiye ayak uyduracak biçimde daha sistemli, açık ve kesintisiz yapılmasını zorunlu hale getirmiştir (Tan & diğerleri, 2002).

Bugün bilgi toplumunun gelişen eğilimlerine cevap verebilmenin çok uzağında olan okulun yeni bir yüze ve kimliğe ihtiyacı vardır. Bilgi toplumunun en büyük sermayesi olan eğitilmiş insana şekil verecek kurum olarak okulun işlevi, içeriği ve amaçları yeniden düşünülmelidir. Ekonominin bilgiye dayandığı bu yeni toplumda okulların performanslarından ve sorumluluklarından bireylerin beklentileri farklılaşmaktadır (Genç & Eryaman, 2007). Her ne kadar bunun için geçerli tek bir standart çözüm yoksa da Drucker (1993) bu konuda şu hususları ifade etmektedir:

Bilgi toplumunun ihtiyacı olan okul, yüksek düzeyde evrensel okuryazarlık sağlamak zorundadır. Her düzeyde ve her yaştaki öğrencilere öğrenme motivasyonunu ve öğrenmeye devam etme disiplinini aşılmalıdır. Hem yüksek düzeyde eğitim almış insanlara hem de herhangi bir nedenle erken yaşlarında ileri eğitime ulaşamamış insanlara açık olmalıdır. Bilgiyi hem içerik hem de süreç olarak aktaran okullara ihtiyaç vardır. Kapitalist ötesi toplumda eğitimin tüm topluma nüfuz etmesi, her türlü kuruluştan yararlanması gerekir.

Bilginin aktarıldığı ve öğrenciye dayatırcasına sunulduğu, sıkı bir yapısal kurum haline gelmiş okul kavramının küresel değişimden nasibini alarak, yapılması gerekli olan yeniliklere direnmesinin yersiz ve anlamsız olduğu açıktır. Günümüz kitle iletişimindeki hızlı gelişim sayesinde artık bilgiye daha kolay ulaşılabilir. Bu

nedenle insanların düşüncelerinde yer etmiş olan "okulun bilginin üretildiği değil de yalnızca aktarıldığı yer olma" anlayışının değişmesi zorunludur. Bunu gerçekleştirebilmek için de okul bilgi üreten veya üretme süreçlerinde etkin rol oynayan bir kurum haline getirilmelidir. Bunun, okulu daha işlevsel kılacağı ve daha dinamik bir kurum haline dönüştüreceği açıktır.

Küreselleşme ile birlikte okula duyulan gereksinim göreceli olarak azalmış, öğrenme okul sınırlarının dışına taşmış, daha hızlı ve keyifli hale gelmiş olmakla birlikte bu durum, okulun bilgi üretmedeki önemini azaltmamış; tam tersine okulun bu konudaki önemini daha da artırmıştır. Çünkü bilgi toplumunda bilgi hem daha yoğun, hem de nitelik olarak daha karmaşık hale gelmiştir. Bilginin yoğun ve karmaşık olması onu alıp kullanacak bireylere sınırlılıklar yaratmaktadır. Okul bu süreçte bireyleri daha bilinçli ve seçici olmaya yönelterek, öğrenmenin yol ve yöntemlerini keşfetmelerini sağlayarak ve bilgiye ulaşma yollarını daha sistemli hale getirerek onlara daha geniş bir hareket alanı yaratabilir (Balay, 2004). Sonuçta, bilgi artık her yerdedir. Onu sınırları belli kurumlara hapsedmek mümkün değildir. Bu nedenle okulların artık bilgi aktaran kurumlar olmaktan çıkarılıp bilgi üretebilen ve bireylere anlama, analiz etme ve problem çözme gibi becerileri kazandırır hale getirilmesi gerekmektedir (Şimşek, 1997). Bilgi toplumunda yeni kimliğini kazanmaya hazırlanan okulun önemle üzerinde durması gereken bir diğer konu ise ait olduğu toplumun kültürünün özünü koruması ve devamlılığını sağlaması gereğidir. Toplumun değer yargıları eğitim yoluyla yeni nesillere aktararak sürdürülmelidir. Her şeyin hızla değiştiği ve herkesin zamanın yetersizliğini vurguladığı bu dönemde, her şey aynı hızla tükenmekte ve en büyük motivasyon unsuru "başarma" ve "değerli olma" duygusu yeterince yaşanmamaktadır. Gittikçe hızını artırarak ve büyüyerek dönen bilgi çarkının içinde insanlar kaygan zeminlere tutunmaya çalışmaktadır. Bu noktada tutunacak dal toplumsal kültür ve inançlarından başka bir şey değildir (Genç & Eryaman, 2007). Bu amaçla okullar ve eğitimciler değer eğitimi faaliyetlerini ortak bir çerçevede yürütmelidir.

Küreselleşmenin Sınıf Öğretmenlerinin Görev ve Sorumluluklarına Etkisi

Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler sonucu diğer pek çok sistemde olduğu gibi eğitim sisteminin yapı ve süreçlerinde özellikle öğretmenlerin eğitim sistemindeki rolünde önemli değişimler olmuştur (Kenworthy, 1988). Sınıf öğretmenleri, öğretecekleri içeriği çok yönlü olarak öğretebilmeyi yanı sıra hem bireysel olarak hem de mesleki olarak kendilerini daha farklı boyutlarda geliştirmek durumundadırlar.

Eğitim-öğretim süreci ve koşullarına ilişkin kestirmeler yanında, yaşanan ve yakın geleceğin (bilgi toplumunun) öğretmenlerin olası sorunlarının da bilinmesi önem taşır. Yapılacak planların işlevselliği, sorunların önceden bilinmesi ve çözümlerin buna göre üretilmesiyle sağlanabilir. Bu konuda yapılan çalışmalardan birinde öğretmenlerin bugünkü sorunları ekonomik ve sosyal yetersizlik, bilginin gereği olan teknolojiden habersizlik, yeterli düzeyde yetişememe ve yabancı dil bilme şeklinde belirtilmektedir (Atalay, 1996). Bu yetersizlikler öğretmen yetiştirmenin kalitesi hakkında bilgi vermekle birlikte öğretmenlerin gelişmeyi açıklığıyla da ifade edilebilir.

Ulusal eğitim sistemleri bir yandan hızlı değişimler, bilgi patlaması, teknolojik gelişmeler, hızlı küreselleşme ve çok kültürlülük gibi olguların olumlu-olumsuz getirileriyle karşı karşıya kalırken, diğer yandan da yöresel ve yeni ulusal değerleri koruma ikilemiyle baş etmek durumunda kalmışlardır. Burada en büyük görev sınıf öğretmenlerine ve bunları yetiştiren kurumlara düşmektedir. Bütün bu gelişmeler var olan anlayışlardan farklı öğretmen yetiştirme anlayışına dikkatleri çekmiştir. Singh (1996); herkesin küresel düşünmesi gerektiğini, eğitim sistemlerinin ve dolayısıyla öğretmen yetiştiren kurumların da düzenlemelerde küresel boyutları dikkate alması gerektiğini, böylece her toplumun kendilerine özgü yönleri ve özelliklerini

kaybetmeden geleneklerin ötesine ulaşmaları gerektiğini belirtmektedir. Ona göre her toplumda bireyler artık çok yönlü oluşumlara hazır olmalı, eğitim programları da buna göre yapılandırılmalıdır. Yeni gelişmelerin ışığında sınıf öğretmenlerinden beklenen roller şu şekilde özetlenebilir:

- Sürekli değişimler karşısında yaratıcı olma zorunluluğu,
- Toplumsal durumları öğrencilerine sınıfta yaşatmalarının gereği ve küreselleşme bağlamında, yaşadıkları ulusun ve toplumun kimliğini korumak.

Toplum, sınıf öğretmeninden bir yandan kültürel mirası koruma ve sürdürmesini beklerken, diğer yandan da sosyal ve ekonomik değişime yardım etmesini ummaktadır. Bunun yanında da yalnızca meslek bilgisi değil, bilgiyi kullanma yöntemlerinin bilinmesi, toplumlararası ilişkiler, hızlı karar alma, uyum, kendi işinde verimli, boş zamanını etkili kullanma gibi çok boyutlu davranışların sınıf öğretmenin davranışlarında görmek istediğini düşünebiliriz. Sınıf öğretmeni toplumun ve bireyin hızla değişen ihtiyaçlarına cevap verebilmelidir. Bu süreçte sınıf öğretmeninden beklenen roller önemli ölçüde farklılaşmıştır. Bu, öğretmenin taşıdığı sorumluluğu arttırmıştır. Artık öğretmen, en iyi ve en doğru bilgiye sahip olan ve bunları öğrencilere kazandıran birey olmanın çok ötesine geçmiştir. Öğretmen hem düşünmeyi, hem de öğrenmeyi öğretmek durumundadır. Bunun en etkin yolu da, öğretmenin sınıfta sorgulayan, araştıran, inceleyen, çağdaş ve demokratik bir yaklaşım sergilemesidir (Açıkgöz, 1996).

Sınıf öğretmenliğinin etkililiği, amaçlardan uygulamalara kadar yeni arayışları gerektirmektedir. Okullarda yapılan öğretimin sosyal amacı hakkında ciddi tartışmalar bulunmaktadır. Bu bağlamda, eğitim ve öğretim hizmetini bunlara acilen ihtiyacı olan yetişkinlerin ayağına kadar götürmek de gerekmektedir (Drucker; 1994). Doğal olarak, sınıf öğretmenlerinin rolleri, eğitimi etkileyen bilgi, teknolojik ve toplumsal değişikliklere göre sürekli değişmektedir. O halde yirmi birinci yüzyılda öğretmenlerden beklenen roller nelerdir? Bu sorunun cevabını aşağıdaki tablodaki gibi sıralamak mümkün görünmektedir.

Tablo 2.

Sınıf Öğretmeninden Beklenen Roller

Dinamik ve aktif bir kişiliğe sahip olma	Değer eğitimi faaliyetleri düzenleme
Toplumla etki edebilme	Bireyleri farklılıklarıyla kabullenme
Yeniliklere açık olma	Toplumla barışık olma
Programları planlama ve programların geliştirilmesine katılma	Her alanda farkındalık yaratabilecek etkiye sahip olma
Toplum sorunlarını çözmeye önemli bir rol oynama	Teknoloji eğitimi verebilme
Örgüt ve kurum kültürüne uyum sağlama	Alan bilgisini kullanma
Öğrenmeyi kolaylaştırma	Eğitimde karar almaya katılma
Doğa ve hayvan sevgisi aşılama	Öğretimde farklı bilgi sahalarını kullanma
Toplumsal ve uluslararası barışın gereklerine inanma	Çocukların davranış tarzlarını değiştirmeye öncelik verme
Okul ve toplum işlerini birleştirme	Eleştirel düşünme becerileri olma

Sorun çözebilen ve hızlı değişmelere uyum sağlayabilen bireyler yetiştirme	Yabancı kültürlerin adapte edilmesinde seçici davranma
Yeni eğitim teknolojisini kabul etme ve onları kullanabilme konusunda esnek olma	Öğretimde iyi öğrenim kaynaklarını kullanma
Plan ve program yapabilme	Sosyal etkinlikler düzenleme
Model davranış geliştirme	Güvenilir olma
Öğrencileriyle ve meslektaşlarıyla ilişkilerinde adil olma	Öğretimde yeniliklere açık olma
Öğretimde yeniliklere açık olma	Türk dili becerilerini mükemmelleştirme
İnsan haklarına inanma	Estetik değerleri takdir etme
Eğitimsel ihtiyaçları saptayabilme	Ölçme-değerlendirme uygulamalarına hâkim olma
Özel eğitimli bireyleri kabullenme	Diğer disiplinlerden faydalanma
Çevresine etki edebilme	Lider özelliğe sahip olma

SONUÇ

Küreselleşme ile birlikte öğrencilerin insan haklarına daha saygılı ve demokratik olmaları beklenmektedir. Bunlar her zaman öğrencilerde olması istenen özellikler olmakla birlikte küreselleşmeyle birlikte daha önemli hale gelmişlerdir. Bu nedenle klasik eğitim anlayışının aksine çağımızda eğitimin temel noktasına öğrenen oturmuş bulunmaktadır. Onun eğitimden beklentileri ve eğitime bakışı eğitimin hedeflerini yönlendirmektedir. Eğitimcilerinin bu değişime kayıtsız kalmadığı görülmekle birlikte bu süreçteki eğitimcilerdeki değişimin beklenen hızı yakalayamadığı görülmektedir.

Küreselleşme ile istenir seviyede başa çıkabilmek ve bu yıkıcı süreci toplumsal faydaya çevirebilmenin yolları eğitimciler tarafından aranmalıdır. Bloom (2004) küreselleşme ile başa çıkabilmenin ve fırsatlarından yararlanabilmenin üç temel yolunu açıklarken (üçüncü yol) küreselleşen eğitim ve eğitim faaliyetlerinin küresel dönüşümü hızlandırıcı vasıtası olarak kullanılabileceğinden bahsetmektedir. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin küreselleşmeyi fırsata dönüştürecek eğitimsel ve düşünsel ortamları yaratacak ve bunu hedefler yönünde kullanabilecek mesleki yeterlilikler geliştirmeleri gerekmektedir. Hayat boyu öğrenme, mesleki ve kişisel gelişim çalışmaları bu amaca hizmet ettiğinden sınıf öğretmenleri tarafından asla göz ardı edilmemelidir.

Sınıf öğretmenin ve diğer eğitimcilerin küreselleşme olgusu ile mesleki kimlikleri değişmeye uğramaktadır. Nitelikli eğitimciye olan ihtiyaç artarken, eğitim sistemlerinin bu ihtiyacı karşılayacak öğretmen yetiştiren kurumlara ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Eğitim fakültelerinin yeniden yapılanma sürecinde öğretmenliğin sertifika yeterliliğinden çok, daha kaliteli uzun süre uygulama ve kaliteyi içinde barındıran akredite bir eğitim vizyonuna ihtiyacı vardır. Türk Eğitim Tarihinin uzun ve köklü geçmişine bakıldığında kendi içinden ve çağdaşlarında olan uygulamalarla çağa ayak uyduran özgün bir vizyon ortaya koyması mümkün görünmektedir (Akyüz, 2008). Ayrıca Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin yaklaşık 150 yıllık bir geçmişi ve deneyimi vardır (Doğan, 2005). Bu deneyimin modern çağın eğitimsel anlayışını özümseyecek ve daha ileriye taşıyacak esnekliğe sahip olması beklenen bir durumdur. Bu esneklik, içerisinde yenileşme ve küresel düzende yarışma ortamı yaratacaktır.

Küreselleşme sürecinde öğrencilerin kitapta yazanları ezberlemesi istenmemektedir. Her şeyden önce; kendine güvenen, dünya ve ülke sorunlarına duyarlı ve bu konularda bilinçli öğrencilerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Burada en büyük görevlerden biri sınıf öğretmenlerine düşmektedir. Sınıf öğretmenlerinin temel görevi kendilerini geliştirmektir. Sınıf öğretmenleri bütün yaşamları boyunca öğrenmeli ve kendilerini geliştirici faaliyetlerde bulunmalıdır. Ayrıca sınıf öğretmenleri ekip halinde çalışmaya hazır olmalıdırlar. Ekip halinde çalışan sınıf öğretmenleri sürekli diğer öğretmenlerle ve öğrencileriyle etkileşim içindedirler. Bununla birlikte öğretmen öğrencilerine düşünmeyi, etkileşimi teşvik etmeli ve her çocuğun yeteneklerini ortaya çıkarmaya yardımcı olmalıdırlar.

Teknolojinin ve teknolojiyi etkili kullananın egemen olduğu mevcut eğitim platformunda üretilen bilgi daha önceki bilgilerin kısa sürede değişmesine neden olmaktadır. Bu durum eskimiş bilgi kavramını ortaya koymakla birlikte bilgi sahibinin güncel kalması ayrı bir uğraş alanını meydana getirmektedir. Araştırma ve geliştirme faaliyetleri eğitime bu alandan giriş yaparken eğitim faaliyetleri ve eğitimcilerin gelişmeye açık olmasına yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda sınıf öğretmeni eğitim kurumunun olanakları dâhilinde eğitim faaliyetlerini yenilemeli ve mevcut bilgilerini güncel tutmalıdır.

Yirmi birinci yüzyılın sınıf öğretmeni, bireylerin yaşam fırsatlarını ve toplumu geliştirerek zenginleştirmek ile temel insani değerleri aktarmak ve geliştirmek gibi çok yönlü sorumluluklara sahiptir. Gelecekte karşılaşılan sorunlara acil çözümler önerebilecek ve toplum ihtiyaçlarına cevap verebilecek sınıf öğretmeni profilinin belirlenmesine gereksinim vardır. Sınıf öğretmeni öğrencilerini bireysel farklılıklarını, ilgi-ihiyaç, yetenek ve kültürleri bilmesi, demokratik, kültürel, ekonomik, toplumsal ve çevre sorunlarıyla ilgilenmesi, insan sevgisiyle dolu ve açık fikirli olması, yeni eğitim teknolojisi hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir.

Çağın eğitim anlayışı engelleri olan bireylerin kendi yeterlilikleri ölçüsünde eğitilebileceği düşüncesini geliştirmiştir. Teknolojinin yardımıyla bireylerin eğitim önündeki engelleri ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Sınıf öğretmeni küresel eğitim olanaklarını kullanarak fiziksel ya da zihinsel eğitim engeli olan öğrencilere eğitim fırsatları yaratmalıdır. Değişimin anahtarının yalnızca teknoloji olmadığını unutmamalı düşünsel olarak değişimi özümseyebilmelidir.

Rehberlik hizmetleri sınıf öğretmenin asıl görevi haline gelmiştir. Rehberlik hizmetleri öğrencinin gelişmesini ve uyumunu sağlamaya yöneliktir (Yeşilyaprak, 2005). Bu gelişmenin ve uyumun sağlanması için sınıf öğretmenin sınıf etkinlikleri ve sınıf atmosferinin dışına çıkan bir sorumluluğa sahip olması gerekir. Bu durum sınıf öğretmenin sınıf ve okul düzeyinde artan sorumlulukları, eğitiminden sorumlu olduğu bireylerin sosyal hayattaki sorunları ile ilgilenmesinin önünü açmıştır. Ancak Babaoğlu ve Yılmaz'ın (2010) yaptığı bir araştırmada, bu araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun, kaynaştırma eğitimi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını sonucunu ortaya koymaktadır. Araştırmanın bu sonucunun küresel çağın eğitimdeki rehberlik hizmetlerine sınıf öğretmenlerinin yetişmede sorunlar yaşayacağını işaret etmektedir.

Bugün okullarımızda uygulanan eğitim, yeni yetişen bireylere bilimsel düşünme alışkanlığı kazandıramamakta; onlarda bilimsel konulara karşı merak, dolayısıyla bilime karşı sevgi uyandıramamaktadır. Bilimsel düşünme alışkanlığının ilköğretimden başlanarak kazandırılması gerekmektedir. Bilgi üretme yöntemi, doğrudan üretim serüvenine katılarak öğrenilebilir. Herkes bilgi üreticisi olamaz, ama bilinçli bir bilgi tüketicisi olabilir. Ancak, eğitim sürecinde bilgi edinmenin tadına

varamamış kişi iyi bir tüketici de olamaz. Çocuk, yeni bilgiler edindikçe duygu dünyasının derinleştiğini, kafasının aydınlığını, bakış ufğunun genişlediğini hissedecektir (Batuhan, 1997). Aktif olarak bilgiye uzanan bireylerin oluşturacağı bilgi toplumunu oluşturmada en etkin rolü sınıf öğretmenlerinin alacağı unutulmalıdır.

Sonuç olarak yirmi birinci yüzyılda sınıf öğretmenliği, bilim ve akli merkeze alacak şekilde yeniden biçimlendirilmelidir. Sınıf öğretmenlerinin daha iyi yetiştirilmesi ve hak ettikleri statüye kavuşturulması gerekmektedir. Sınıf öğretmeni eğitiminde sürekli program geliştirme anlayışı egemen kılınmalı; sınıf öğretmenlerine, gerek hizmet öncesi gerekse hizmet içi eğitimle demokrasi ve insan hakları bilinci kazandırılmalıdır. Daha aydınlık bir gelecek yaratma inancına sahip olan herkesin, sınıf öğretmenlerinin sistemin temelini oluşturduğu gerçeğini unutmadan gerekli olan güncellemelerin sadece sınıf öğretmenleri değil tüm eğitim kademelerince gerçekleştirilerek gelişime ve değişime ayak uydurabilir bir hale gelmesi zaruri bir durumdur. Bu zarureti katılmak zorunda olduğu hizmet içi eğitim gibi basite indirgeyerek değil daha radikal hem eğiten hem de eğitilen, eğitim süreci içerisinde öğretmenin de eğitilebileceği ve ulusal ölçekli bir değişimin başlatılabilmesi için de bu alanda uzman görüşlerinin devreye sokulması azami derecede önemlidir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K., U. (1996). Etkili Öğrenme ve Öğretme. İkinci Baskı. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Adıgüzel, M. (2013). Ekonomik Küreselleşmenin Türkiye Ekonomisine Etkileri. Akademik Bakış Dergisi. Sayı: 35 Mart – Nisan 2013
- Akçay, R. Cengiz. (2003), “Küreselleşme, Eğitimsel Yoksunluk ve Yetişkin Eğitimi”. Milli Eğitim Dergisi, sayı: 159, Ankara.
- Akyüz, Y. (2008). Türk Eğitim Tarihi. M.Ö. 1000- M.S. 2008. (Gözden Geçirilmiş 12.Baskı). Ankara: A Pegem Akademi. Mart,2008
- Arslan, K. (2004). Küreselleşmenin Eğitim Boyutu. Ege Eğitim Dergisi 2004 (5) 1-5.
- Arslan, M. M. ve Eraslan, L. (2003). Yeni Eğitim Paradigması ve Türk Eğitim Sisteminde Dönüşüm Gerekliliği. Milli Eğitim Dergisi. Sayı: 160.
- Aydemir, C. ve Kaya, M. (2007). Küreselleşme kavramı ve ekonomik yönü. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi 6(20), 260-282.
- Aytaç, T. (1999). Öğrenen Örgüt: Okul. Milli Eğitim Dergisi. Sayı: 141.
- Balay, R.(2004).Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi 37(2), 61-82.
- Babaoğlu, E. ve Yılmaz, Ş. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimindeki Yeterlilikleri. Kastamonu Eğitim Dergisi. Cilt: 18. No:2. Mayıs 2010. 345-354.
- Balcı, A. (2001). Etkili Okul ve Okul Geliştirme. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Batuhan, H. (1997). Bilim, Din ve Eğitim Üzerine Düşünceler. Yapı Kredi Yayınları. İstanbul.

- Blattner, G. ve Fiori, M. (2009). Facebook in the Language Classroom: Promises and Possibilities. *International Journal of Instructional Technology & Distance Learning*. 6(1), 17 – 26.
- Bauman, Z. (1999). *Küreselleşme, Toplumsal Sonuçları*. (Çeviren: A. Yılmaz). Ayrıntı Yayınları. İstanbul.
- Bauman, Z. (2000) *Siyaset Arayışı*. (Çeviren: T. Birkan). İstanbul.
- Bloom, D. E. (2004). *Globalization and Education. An Economic Perspective*. University of California Press. Berkeley, 2004.
- Boydak, A. (2001). *Öğrenme Stilleri*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Burgaz, B. & İlknur, Ş. (2008). Küreselleşmenin Eğitim Fakültelerinin Yönetim Boyutundaki Etkileri. *Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı: 19 (2008). 269-208
- Carnoy, M. (1999). *Globalization and Educational Reform: what planners need to know*. International Institute for Educational Planning. UNESCO
- Çalık, T. & Sezgin, F. (2005). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 13(1), 55-66.
- Çelik, M. Y. (2012). Boyutları Ve Farklı Algılarıyla Küreselleşme. *DPUJSS Number 32, VOL. II, April 2012*.
- Dağlı, A. (2007). Küreselleşme Karşısında Türk Eğitim Sistemi. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 9, 1-13 (2007)
- Doğan, E. (2002). Eğitimde Küreselleşme. *Eğitim Araştırmaları* 6: 87- 98.
- Doğan, C. (2005). Türkiyede Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Politikaları ve Sorunları. *Bilig*. Güz 2005. Sayı 35: 133-149.
- Drucker, Peter F. *Gelecek İçin Yönetim 1990'lar ve Sonrası*, (Çeviren: Fikret Üçcan). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, N0.327.
- Fatih Projesi (2012). <<http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/icerikincele.php?id=6>> (2013, Mayıs 30)
- Genç, S. Z (2003). Küreselleşmenin Eğitime Etkileri. *TSA Yıl 7. Sayı:1 Nisan 2003*. ss 47-56
- Genç, S. Z. & Eryaman, M. Y. (2007). Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması. *Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 9, 89-102.
- Giddens, A. (2010). *Modernite ve Bireysel-Kimlik Geç Modern Çağda Benlik ve Toplum*, 1. Baskı İstanbul: Say Yayınları, 2010.
- Gökdere, A. (2001). Küreselleşmeye Genel Bir Bakış. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*. 1(1). 71-101.

Bolat, Y. & Çelik, A. (2014). Küreselleşmenin Türk Eğitim Sistemine Etkileri ve Sınıf Öğretmenliği Alanına Yansımaları, ss 158-175

- Gömlüksiz, N., M. ve Kılınç, H., H, (2012). Küreselleşmenin Eğitim Programları Üzerindeki Etkisine İlişkin Akademisyen Görüşleri: Nitel Bir Çalışma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 9(17), s. 397-413
- Güçlü, N. (2003). Küreselleşme ve Eğitim. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 4. Sayı (2003).
- Güllüpnar, F. ve diğerleri (2013). Milli Eğitimde Teknoloji Kullanımı ve Sonuçları: Velilerin Bakış Açısından Fatih Projesi'nin Pilot Uygulamasının Değerlendirilmesi. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi. Sosyal Bilimler Dergisi. *Aralık 2013, Sayı:30, ss..195-216*
- Hytten, K. & Bettez, S. C. (2008). Teaching Globalization Issues to Education Students: What's the Point? *Equity & Excellence in Education*, 41(2), 168-181.
- Kalb, D.(2000). *The Ends of Globalization: Bringing Society Back in*. New York: Rowman and Littlefield Publish.
- Karaman, K. (2010). Küreselleşme ve Eğitim. *Zeitschrift für die Welt der Türken. Journal of World of Turks* Vol. 2, No. 3
- Karip, E. (1996). Etkili Eğitim Sistemlerinin Geliştirilmesi. *Eğitim Yönetimi* 2: 245-247.
- Karal, H. ve diğerleri (2013). FATİH Projesine Yönelik Görüşleri Değerlendirme Ölçeği: Güvenirlilik ve Geçerlilik Çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 14, Sayı 2, Ağustos 2013, Sayfa 325-348*
- Kaya, M. (2009). Küreselleşme Yaklaşımları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (2009), 1-16
- Kenwarthy, L. S. (1988). *Studying the World and the United Nations' Sistem*. Word Affairs Materials, Box 726. Kennett Square. PA: 19348.
- Köksalan, B., İltar, İ. ve Görmez, E. (2010). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Kültürel Özellikleri ve Lisans Üstü Eğitim İstekleri Üzerine Bir Çalışma (Fırat, Erzinan ve İnönü Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği ABD Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 11, Sayı 3. Aralık 2010. s. 277-299
- Kürkçü, D., D(2013). Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC April 2013 Volume 3 Issue 2*
- Numanoğlu, G. (1999). Bilgi Toplumu-Eğitim-Yeni Kimlikler-II: Bilgi Toplumu ve Eğitimde Yeni Kimlikler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 32 (1-2), 341-350.
- Özden, Y. (2005). Eğitimde Yeni Değerler: Eğitimde Dönüşüm. (Geliştirilmiş Altıncı Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özkan, A. ve Deniz, D. (2014). Orta Öğretimde Görev Yapan Öğretmenlerin FATİH Projesi'ne İlişkin Görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi* 2014 (15) 1: 161-175

Bolat, Y. & Çelik, A. (2014). Küreselleşmenin Türk Eğitim Sistemine Etkileri ve Sınıf Öğretmenliği Alanına Yansımaları, ss 158-175

- Sarıyıldız, O. (2008), Küreselleşme Sürecinin Ulus-Devlet Üzerine Etkileri ve Türkiye. Yüksek Lisans Tezi.
- Sethy, S. S. (2008). Distance Education In The Age Of Globalization:An Overwhelming Desire towards Blended Learning. Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE July 2008 ISSN 1302-6488 Volume: 9 Number: 3 Article 3
- Singh, K. (1996) "Education for the Global Society" in Learning The Treasure within, UNESCO, Paris.
- Singh, P (2004). Globalization and Education. Educational Theory, 54(1), 103-115. Copyright (2004): Blackwell Publishing Limited.
- Sipring, J. (2008). Resarch on Globalization and Education. Review of Educational Research; Jun 2008; 78, 2; Academic Research Library pg. 330.
- Şahin, A. (2011). Öğretmen Algılarına Göre Etkili Öğretmen Davranışları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı 1, Nisan 2011, Sayfa 239-259*
- Şenel, A. ve Gençoğlu, S. (2003). Küreselleşen Dünyada Teknoloji Eğitimi. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi Y.11, No.12, S.45-65. Ankara
- Şimşek, H. (1997). Paradigmalar Savaşı ve Kaostaki Türkiye. İstanbul: Sistem Yayınları.
- Şimşek, U. ve Ilgaz, S. (2007). Küreselleşme ve ulusal kimlik. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(1), 189-199.
- Tan, Ş., Kayabaşı, Y. ve Erdoğan, A. (2002). Öğretimi Planlama ve Değerlendirme. (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık
- Tezcan, M. (1992). Eğitim Sosyolojisi. (8. Baskı). Ankara: Zirve Ofset.
- Tezcan, M. (2002), Küreselleşmenin Eğitimsel Boyutu, Ankara, Eğitim Araştırmaları Dergisi.
- Yeşilyaprak, B.(2005). Eğitimde Rehberlik Hizmetleri. Gelişimsel Yaklaşım. 12.Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. Nisan, 2005
- Yıldırım, A. (2002). M.E.B. Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı'nca Düzenlenen "Eğitim Yönetimi" Kurslarının Değerlendirilmesi. 21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu Bildirileri. 16 - 17 Mayıs. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. ss. 331 - 342
- Yıldız, S. (2006). Kültürün Küreselleşmesi ve Toplumsal Boyutta Medya Etkinliğine Yansımaları. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 23 (2), 33-44